

GELLÉR KATALIN

Helyzetkép, műtermek

Piros-sárga-kék zászlók tömege a házakon, este a lampionok sora szintén csak ezt a színvilágot ismétli. A főtéren éjjel egykor az ortodox húsvétot ünneplik a hívők. A szállodában és az éttermek-

Feszt László: Kompozíció, 1999

ben mindenütt élénk teszik kis kosárban a zöld fűszálak közé helyezett piros tojásokat. Időzavar fog el, mintha otthon lennénk, egy héttel korábban. A város sokarcú, a Szent Mihály templom, a Mátyás-szobor,

Feszt László: Hernyó és pillangó, 2001

ahogy a tér házai is különböző korokat idéznek. A XIX. század végétől meginduló óriási építkezéseknek köszönhetően a középületek zöme historizáló és szecessziós stílusú, s ma is meghatározza a régi városrészeket. A foghíjak beépülnek, de furcsa módon mintha a tervezők nem akarnák összehangolni a régit és az újat, az új épületek kirívóan eltérnek a régitől. A városmagot körülvéző lepusztult lakótelepek más típusúak, mint nálunk, korábban valamilyen jobbnak tündek, de a minőség és ízlés itt sem volt erőssége a tervezőknek.

A műtermekben csend, munkahangulat fogad. Látogatásunk néhány órára a múlt felé indítja el a gondolatokat, megállítja a tevékenységet. Először a kolozsvári grafikusok doyenjét, Feszt Lászlót kerestem fel, aki a hetvenes évek hazai grafikai reneszánsza idején a kiemelkedő magyar grafikusok sorából is kitűnt, a legmodernebb grafika képviselője – igazi iskolateremtő művész. Az új grafikai nyelv egy új technika alkalmazásával járt együtt, a kollográfiával, amelyet egy amerikai művész bukaresti kiállításán látott meg 1968-ban.

Hosszú kísérletezés után sajátí-

totta el ezt a technikát, amelyet anyagkollázsnak magyarázhatunk. Mélynyomás ez is, mint a Feszt által korábban alkalmazott rézmetset, de a klisé másképp készül. A karton alapra különböző anyagokat ragaszt a művész, s ezzel alakítja ki az általában erős színvilágú, kiegyensúlyozott kompozíciókat. Ahogy minden kollázstechnikával készült műben, az anyagok, a rétegek kezelése kiemelt szerepet kap.

Előkerülnek a mappák, a régi kultúrák (azték, japán) díszítő motívumait, történeti ereklyéket (többek között a koronázó palástot) újfelfogalmazó munkák, valamint a korábbi és a legújabb absztrakt grafikák, többek között a nemrég a Ráday utcai galériában rendezett kiállítás anyagából is néhány.

A valódi újdonságot a grafikáknál nagyobb méretű, de hasonlóan kollázstechnikával készült festmények adják. Az egyik képen egy elvágott gyökerű petrezselyemcsokor látható, melyben a megújuló életet látta meg a művész. A grafikákat jellemző absztrakt téralakzatok helyett a festményeken a természeti motívumok dominálnak, ahogy például egy festett, ritkás szövésű rongyból kibontott színes szárnyú lepkét ábrázoló munkán (*Hernyó és pillangó*, 2001).

Feszt László a kolozsvári Képzőművészeti Egyetemen évtizedeken keresztül oktatta a grafikai technikákat, ma is konzulens tanár, de az oktatást tanítványai vették át.

Megrepedt falu házból, virágzó tavaszi fák között egyenes tartású öregember sétál le fogadásunkra Kolozsvár egyik kertvárosi negyedében. Kós András szobrászművész egyéniségét, művészetét is jellemzi ez a kettősség, a pusztulás és az újrakezdés kemény ellentétei között leélt pályá. Hány meg nem valósult emlékműterv modellje áll a műteremben, mellettük pedig finom mosolyú asszonyok, lányok féldomborművei a fa natúr színében tartva vagy festve.

A család, az építész édesapa, Kós Károly emléke is felmerül amikor egy törött faoszlopról kérdezem, amely a falnak támasztva áll, közepén faragott apró, pipás paraszt figurával. Egy sztánai faház tornácára készült, Kós András első műve volt. Sajnos ezt, majd a következő házat is lebontották már, de ez a kis töredék mindig megmaradt. A művész egymás után hozza elő a harmincas években készült tájképeit, népdal-illusztrációkat és aktrajzokat. Ezekből és újabb figurális szénrajzaiból kiállítás készül most a Barabás Miklós Céh rendezésében Kolozsvárott, s májusban Bethlen Gáborról 1941-ben készült szobra kerül felállításra Nagyváradon.

Ma már nem farag, emlékeit írja, faggatja magát, hogyan lett „véletlenül” szobrász, egyáltalán, véletlenül-e?

A kis ház után egy tágas, a XIX. század gazdag festőfejedelmének műtermeit idéző házban újabb életmű tárul elének. A néhány éve meghalt Miklóssy Gábor, a két világháború között ismert, sikeres festő munkái sorakoznak a falon és a fal mellett; a Rudnay-tanítványt, az expresszionizmushoz, szürrealizmushoz és a két világháború közötti klasszicizáló irányhoz kapcsolódó festő szinte minden korszakát fel-

Festmények Miklóssy Gábor műterméből

Kós András: Dialógus

Kós András: A gyermek

idézve. Miklóssynak az erőteljes, biztos formálás, a mediterrán színvilág éppúgy sajátja volt, mint később, az ötvenes-hatvanas években a politikai tartalmakat sugalló expresszív drámai hang, vagy a való „szürrealizmusát” leleplező víziók. Fia, a fotóművész Miklóssy Gyula feladatának tartja a hatalmas életmű együtt-tartását, gondozását. Édesanyja, Kondorosi Vilma festői hagyatékáról sem feledkeznek meg. Erős, férjével egyenrangú művésznek ismerjük meg az egykori szobája falát borító képekről.

Talán keresve se találnék nagyobb kontrasztot: a múltat idéző Miklóssy-múterem után egy lepusztult lakótelepi ház egyik emeletén lévő, az UAP (Uniunea Artiștilor Plastici), a román művészeti szövetség által bérebe adott műteremlakásba érkezem. Belül ezzel szemben rend és halk szavú művésznő fogad, textiljei, grafikái is finom, kettőségekre épülő világba képi rendbe vezetnek (*Gemini sorozat I-III*), s igen tág gondolati világba engednek betekintést. Károly-Zöld Gyöngyi művészete a kortárs művészeti életbe vezet át. Installációiról készült fotóit s legutolsó munkáját, a *Rém...hír* című, kereszt formájú textiljét kiterítjük a földre. A munka a negatív és pozitív (színe és fonákja) kettőségére épül. A kereszt szára egy bölcsőre, koporsóra asszociáló formából indul, amely *Bölcsődal* című művének egyik alkotóeleme volt.

A műtermek, művek – a város, amelyből egy nap alatt csak oly keveset láthattam – meggyőznek, hogy egy nagy múltú, multikulturális városban vagyok, ahol a művészek szellemi, művészeti útjai évszázadok óta egy hosszú sor részét alkotják. Feszt László oltárfaragó ősökről mesélt, fia ismert budapesti művész, Miklóssy Gábornak fotóművész fia őrzi és folytatja a tradíciót. A kolozsvári művészek otthon vannak Bukarestben és Budapesten is, a tradícióörzés és a kortárs művészet jellegzetes problémáit tekintve nincs különbség, nincs határ. ■

Károly-Zöld Gyöngyi:

Rém...hír 2

